

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељу, средом и
суботом.

Цена је на годину 10 фор.,
на по године 5 фор., на чет-
врт године 2 фор. 50 новч.
у. вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 100 гроша
на по год. 50, а на четврт
године 25 гроша.

ЗАСТАВА

Огласи се рачунају по коли-
чини врет, које из гармониа
заузимају, и за сваку врету
плаћа се за први пут 7, за
сваки даљи пут 5 новч. Осим
тога за жиг увек по 30 новч.
Допис се шаљу уредништву
и предплата администрацији
„ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Grün-
baumgasse, Mexico, I. Stock
Thür Nr. 10.

БРОЈ 24.

У Пешти, у среду 22. марта 1867.

ГОДИНА II.

Позив на предплату.

Идемо великим догађајима, променама на сусрет. Година ова ако и не буде, као што се надало, у књизи историје догађајима на бојном пољу обележена, биће за цело великим, значајним променама на политичном пољу означена, нарочито у земљама, где србски народ живи.

Има много перешени питања, која за решењем чекају, једна, која се непосредно, а друга, која се посредно србског народа тичу. Првима је земљиште Угарска, троједна краљевина, исток; другима Аустрија уобште.

Србски народ још није до те снаге дошао, да у питањима меродаван бити може, али као што је у данашње време народна и политична свест, умна снага и одважна воља и тежња велики фактор у догађајима и променама светским, тако и србски народ својом народном свешћу и својом умом, политичном снагом може и треба да на политичном пољу важи, колико му је увек снага на бојном пољу вредила.

Свест, умну и моралну снагу ову представљају, подређују и развијају јавни листови.

Кад би наш лист и сваки дан излазио, било би му доста рада на овоме пољу. Кад је то засад немогуће, тежимо, да се тој цели приближимо.

Од 1. априла ове године намеравамо лист наш трипут у седмици издавати, двапут на пуном, једанпут на полу табака, а ако нам се број предplatника знаменитије умножи и трећи пут на пуном, осим тога и на повећаном табаку.

То је нужно због времена и многи предмета, које претресати имамо.

Осим свега другог ми ћемо србско питање с ове и с оне стране Дунава, Саве и Уне, и питање троједне краљевине нарочито и обширно претресати, и у том погледу са основним предлозима на среду изићи.

Начело наше, тежња, правац и цел познати су — и радићемо на публицистичном пољу са пријатељима једнаког, а не из различног и промешаног стана.

Саветовали су нам неки пријатељи из Србије, да гледимо да наш лист у Србију прелазити може — ко би радији био, не толико због материјалне, колико због моралне стране листа — али је осведочено да су слободном, на како умереном гласу у Србији још врата затворена, а нужно је, да се с ове стране глас слободне речи, и свестне контроле јавног мњења у свету чује, где нам глас допире.

Предплату повишујемо у толико, колико то сами трошкови изискују.

Предплата је:

За годину	12 фор.
„ по године	6 „
„ четврт године	3 „

Сународници, који су на по године предплатили, накнадно остало на почетку идуће предплате.

Умољавачемо скупиште и пријатеља наше, да се за прикупљање предplatника онако заузму, као што смо и ми с наше стране публици србској послужити ради, и да нам за времена предплату пошљу.

Мислимо лист наш у течају ове четврти у Нови Сад пренети.

У Пешти 20 марта 1867.

Уредништво „Заставе“

Пешта, 21. марта.

Сад нам је познат и одговор в. везира на посланицу кнеза Михаила о градовима у Србији, и прокламација којом је тај кнез објавио народу, шта му је в. везир одговорно, и како он (кнез) иде у Цариград да султану на томе лично благодари. Читаоци ће и ту прокламацију и споменути одговор наћи ниже (в. „Србија“); а овде да се запитамо о правој вредности новог става градова у Србији.

По правди, градови на србској земљи нису се имали никакo другачије сматрати, него као србски; само силом освојења могла је Турска своју посаду у њима држати. Освојачку посаду србских градова од стране Турака, освештао је, нажалост, и париски уговор од 1856., и Србији није остало ништа друго, него да у згодно време оружаном руком сама себи правду даде. Међутим, познатим лубардањем србског престолнице у

1862., Турци сами подераше уговор од 1856., којим се пред Европом још изговарати могаху за одржавање своје посаде у србским градовима; то свечано потврдише заступници страних сила (својим протестом од 5. јуна 1862.), и право Србије да нетрпиху, на још варварску посаду, поста јасно и неоспорно на суду међународна права.

Ми имамо тврдо уверење, да би се мудрим и енергичним заступањем Србије на међународном пољу, већ у 1862. могло постићи, да се та земља ослободи од турске посаде. Но прелазимо засад са ћутањем ову жалосну политику владе у Београду, која учини, да и после догађаја од 1862. турска посада у Србији остане, на грди, политичну и материјалну штету народа, — то са ћутањем прелазимо, па управљамо поглед на одношаје кнежеве владе са Турском од 17. окт. 1866.

Шта се тражи у посланици кнеза на в. везира од тог дана? Не просто удаљење турске посаде, него коначно „напуштање или укидање градова у Србији,“ са доказом, да би то било „највеће добро“ за кнежевину.

А шта се одговара на то? „Царска влада, немогавши усвојити хипотезу, да се ови градови сруше или отуђе,“ решила се, „да се чување истих (градова) повери кнезу, те да се сасвим изведу из њих мусулманске посаде, па замену војницима србским, с јединим тим условом, да се царска застава и унапредак вије на њеним зидинама поред србске“; тако говори в. везир.

Што в. везир каже, на то удара печат влада кнежева, тврдећи у прокламацији, да је „знатан добитак“ за Србију, што је султан „благоволио решити, да кнезу повери заповедништво над градовима у Србији, и да се гарнизони турске замене србском војском, под јединим условом, да се на зидовима градским вије поред србске и царска застава.“

Где је ту доказа, да се са висине народног достојанства и интереса Србије гледало на питање о градовима у Србији? Где и вајмањег знака јуначке одважности за одбрану тако јасног права србског? Где дубље политичне увиђаности, која рачуна на значај и позив Србије на челу источних Хришћана, који тако одавно чекају, да им Срби даду примера народном уједињењу и ослобођењу?

Било је испод народног права Србије искати „напуштање или укидање“ србских градова од султана; после догађаја од 1862., није се могао достојније засведочити мирољубиви дух србске владе, него простом представом и опоменом, да се турска посада не може више трпети у Србији. Турска, која није у стању водити рат са Србијом, непремјено би се склонила да повуче речену посаду; шта ће се потом са градовима србским учинити: то је питање, које Србија сама, без икакве стране утицаја, решити има — колико по праву што је властна од свог сопственог земљишта, коме је неповредивост и од европских сила ујамчена, толико по праву да сама уређује своју народну одбрану.

Патриотизам србски мора да се узбуни, кад види да влада београдска, и пошто се није усвојила у Цариграду вена „хипотеза“ о укидању градова, недозази правој свести о праву народном, него све дубље огрежава у погрешке противу интереса и части земље. Је ли могла теже погрешити та влада, него кад песамо допушта, да се србски градови називају „цареви,“ него још пристаје, да те градове и под турском заставом чува? И на то пристаје, ма да зна, да чување градова на Дунаву и на Сави неслужу ни на какву корист (в. писмо кнеза Михаила на в. везира)! Сићи са висине правога позива народне владе, којој је достојанство у чувању и бранењу слободe и напретка Србије и Срба, и спустити се до роле султановог слуге и стражара противу сваког права и интереса србског: то је нешто још невиђено и нечувано у историји поноса и славе народне. А колико се још црње жигеше београдска влада, кад прима услове из Цариграда, по којима србске војнике ставља и под заставу полумесеца, заставу, која само чуство „свете освете“ у Србину распалити може. Одако је Србије и србске војске, и мало и велико, и старо и младо само у тробојној застави србској налази кресива за свети огањ љубави према отачбини и залогу части србске; а где, кнежева влада у 1862 хоће да нам докаже, да је „знатни добитак“

за Србију, ако се над главама јунака њених вије и она застава, која значи за Србину саму неслободу и робовање горему од себе!

Тако је, по нашем уверењу, противно правима и достојанству Србије, да се градови србски сматрају као „пирамиде“ турске, и да србски војници и под турском заставом те градове чувају.

А уживавајућа политика београдске владе у том питању, мора се осудити тим строже, што је та влада у целој ствари избегавала разговор и договор са народном скупштином. Тим избегавањем показала је иста влада, да има свести о злу које ради; али ће јој заман бити сав рачун о народу без народа. Зар после толиког оружаног спремања, и после пружене деснице браћи у Црној Гори; зар поред осведочене немоћи старих пријатеља непријатељима србским, и пошто Кандија, Епир и Тесалија дају доказа, да је крајње време, да се јуначким оружјем сломије варварска сила на Балканском полуострву: зар још и тада Србија да неогледа своје мужанске силе; и не да примера на пољу пуног народног ослобођења и уједињења источних Хришћана? Не, неће се дуго вити застава полумесеца на беденима србских градова; неће трпети народ у Србији, да влада, којој јој он поверио чување права и интереса србских, — двори султана о трошку тих права интереса.

Званични листови пруски потврђују, да је и Прусија, уз Русију, Француску и Аустрију, саветовала порти да остави Кандију Грчкој, те да се избегне даље проливање крви на острву.

У инглеској скупштини лордова, изјавио је лорд Дерби, да Инглеска није била редовно позвана, да се придружи Русији, Француској и Аустрији, ради саветовања порти, да се одрече Кандије. Али су француски и руски посланик од своје стране наваљивали на лорда Станлија, да инглеска влада следује примеру влада споменутих трију земаља; лорд Станлиј, одбио је то, али је изјавио, да се инглеска влада неће противити присаје дишењу Кандије Грчкој.

Из Цариграда се уверава, да од стране европских сила није учињен никакав заједнички предлог султану о Кандији, и то не што Инглеска није хтела на такав предлог пристати, него због неке разлике између Француске и Русије. Француска, вели се, иште, за случај одцепања Кандије, да силе заједнички јамче за одржање осталих области Турске, под господарством порте; Русија одриче порти таково јамство. Докле европска дипломатија ради, да би се спречио рат у Турској привођењем султана на извршење реформа које су 1856 обећане, а још нису испуњене: влада у Цариграду разасмала је страним представницима неку споменутицу, у којој доказује, да су већ испуњена сва обећања од 1856!

Француски и пруски листови непрестају привлачити пажњу на питање о Луксембургу. Досад се, ако је веровати париским листовима, постигло у начелу споразумење између Прусије и Француске о присаједињењу Луксембурга овој последњој. Остаје још да се утврде поједини услови са Холандијом. Главна тегоба у питању Луксембурга била би у овоме: Прусија хоће, да се поруши тврдиња луксембуршка, а Француска баш на ту тврдињу највећу вредност полагаје.

Инглеска влада употребила је у последње време све могуће, да би инглеске населбине у Канади саставиле савез, који је најсигурније јемство за одржање њихово. Сад из Новог Јорка телеграфшцу, да је с. американска скупштина народних представника у особитом закључењу изјавила, да она са негодовањем гледа спремање канадске конфедерације, и да има симпатије за Ирландску. Така изјава немала је опомена за Инглеску, опомена: или да населбине у Канади напусти, или да се спрема за рат са Ирландском.]

ПРЕГЛЕД РАСПРАВЕ

о одношају Угарске према Аустрији.

I.

Одако је Угарска са Аустријом у свезу ступила, није било тако важног, за будућност Угарске одсудног предмета за расправу и решење, као што је сад претресани предмет о заједничким стварима, или о одношају Угарске према Аустрији. Избором Ферди-

панда Хабсбуржког за краља Угарске 1526. год. није се Угарска одрекла права, да и даље краља себи слободно бира; тек је Леополд I, увенчан венцем победа над Турчином, успео, да је право наслеђства за своје потомке у мужкој линији задобио, и тим сталном постала лична унија, то јест така свеза међу Аустријом и Угарском, где је само владатељ један, а законодавство и управа одељени, и различити. Прагматична санкција од год. 1723. пренела је ово право наслеђства и на женску, тако названу хабсбуржко-лотринску линију. С овим је лична унија између Аустрије и Угарске тешка постала, али је већ ту зачала се клица неке још тешке свезе. Ту је установљена нераздружљивост посела владајуће династије, и заједничка одбрана истог посела против спољашњи и унутрашњи непријатеља. Разно тумачење тога одређења, тежња владајуће куће, да Угарску са Аустријом тешке скопча, и тако рећи автономном провинцијом је начини сједне стране, и тежња Угарске, да независност своју према осталим земљама, и унутрашњу законодавну и управну самосталност одржи, или задобије, с друге стране, била је повод непрестаној — час тајној, час јавној, час уставној, час ратној борби међусобној. Европски догађаји 1848. год. помогле Угарској, да своју подпуну независност и самосталност према Аустрији задобије. Али је и реакција томе посљедовала. Борба се породила, оружје је и опет пресудило морало. Мађарски народ, неразумевши глас други народа, глас времена, глас народне равноправности, и хотећи према Аустрији и краљу право, према другим народима уг. круне силу, власт и господство одржати, подложне неједнакој борби, и положи на Вилагошу оружје пред ногама силе, коју је начело абсолютизма са Аустријом, сродство народности са другим народима у Угарској везивало. Угарска би покорена, устав укинут, Аустрија мишљаше, да је стигла на мету, којој је три стотине година дана тежила, т. ј. на подпуну уједињење свију земаља монархије. Прођоше 12 год. једнаког пад свима притиска — Солферино разкиде ланце. Аустрија осети, да јој треба изравнања с Угарском — Њ. Величество сазва уг. сабор. Угарска нехтеде ни у чем право оружја и победе признати, стаде на земљиште закона 1848. год. и искинаше безусловни повратак устава на основу закона од 1848. год. И опет провизорија. Сад осети и Угарска, да јој изравнања са Аустријом треба — устима Деака о Ускрсу 1865. год. проговори мађ. народ помрљиво, и опет се сабор сазове. Већ се мишљило, да ипак погодбе бити неће, кад Краљевградца обртак у међусобном положају донесе. Аустрија из Немачке и Талијанске изгиснута осети потребу, да се за будуће догађаје наслона на Угарску. Мишљило би се, да ће сад уг. сабор жице натезати, — не, још је попустио после Краљевградца. Зашто? То нам последња беседа Деакова одкрива. Мађари се забрипуше сад већма него кад за будућност свога народа. Зазираше од пруске Немачке, плашња од ојачавајућег начела народности у Аустрији, у Угарској, на Истоку, стра од Русије — нам је кључ да разјаснимо, како је уг. сабор огромном већином својом тако рећи на реалну унију са Аустријом пристао. Елаборат уг. сабора о заједничким делима заиста је нова прагматична санкција. *

II.

Да видимо пре свега главне разлике разни предлога. Предлог крајње левице, који је Мадарас поднео, неће да зна ни за какву другу свезу, но која је у законима од год. 1848. изражена, т. ј. личну унију, и дотицај од случаја на случај на међународни начин. Левица стоји такође на основу личне уније, али пристаје на то, да оне струке, које се на мирну, и ратну обрачу односе, и које и онако у уставним монархијама у прерогативу круне спадају, као дипломатија и војска уједињене буду, по и ту прво траже гаранције за утицај угарске владе, и зато, да у спољашњим одношењима увек уг. министар, који је око особе краља, контрастирајуће дотицају дипломатична акта; друго у војсци одобравају краљу унутрашњу организацију, и команду војске — али не и ратну администрацију, за коју особеног свога ратног министра ишту; исто тако да уг. војска не буде.

Предлог већине установљава унију не само на егзекутивном пољу, признавајући централне министре спољашњи дела, финансије, и рата, него и на пољу обичног редовног, али овог законодавства које еминентно, извршно право сабора сачињава — а то је право буџета (прихода и расхода) за спољашње и војне ствари, па и у обзир саму једну ствар; јер кад се једанпут обште обрачун система одобри, онда сви, који у дотицају године и класе спадају законити војници, и право годишњег одобравања количине војника фактично престаје, и само ће се посредно путем војеног буџета извршавати, у колико не би се више војника држати могло, него што буџет допушта, а овај је буџет у делокругу централних делегација, које се из равнот броја с обе стране, највише по 60 чланова с обе стране састоје. Предлог већине заводи абсолютизам у одређењу размере (квоте) у којој ће земље уг. круне с једне и остале с друге стране заједничке терете, наиме трошак, сносити, јер ако се у том две стране, не сложе, одлучује монарх. Предлог већине не

само да независност Угарске према други земаља крњи, почем је у делегацијама само један глас са угар. стране довољан, да се за Угарску оно закључи, што онострана делегација усхте, него крњи уставну слободу у најважнијим интересима, јер народ неизвршује та права чрез своје непосредно изабране заступнике, него чрез делегате од сабора изабране; предлог тај парламентарну владу у заједничким стварима немогућом, а одговорност централни министара спољашњи дела, финансије и рата илузорном, привидном чини. Шта више, предлог већине и у самом саставу посредни данака (потрошарине, пристојба итд.) и царине таку заједницу заводи, да се у почетку истина у том споразумно, као међународно начело поставе и утврде, али да доконије примена у том само опет споразумно догодити се може, чим би дакле Угарска на неки порезни сустав везана била донде, док промена не би и у интересе друге стране стојала. Државни дуг дели се по квоти, али се уједно рукује, и Угарска припадајуће камате централном министру даје.

Види се дакле, да је међу левицом и десницом разлика не само у већој концентрацији администрације, него и у концентрацији неки најважнији дела, која у законодавство спадају, Делегације пак с правом закључења и контроле у заједничким стварима кључ су целом оперативе већине, јер су оне копца реалне уније, и зато је нападај највећи на ту позицију био.

III.

Да видимо сад знатније говорнике и знатнија места из њихови беседа:

У првој седници од 8. марта говораху: Бесермињи, В. Тот, гр. Кеглевнх, Ј. Бано, Мадарас, Дани, Калаји, Шомшић.

Бесермињи је говорио, да се пре крунисања не може така ствар у претрес узети. Преко тога се прешло.

Гр. Кеглевнх држи, да је у данашњим европским околностима опасно, да Угарска с Аустријом у тешку свезу ступи. Делегације би отвориле врата страном утицају, у земљи не би пак друге пароле у Аустрији задовољиле, и оне праве дуалистично — једину Аустрију.

Мадарас је поднео предлог крајње левице обрачујући предлог већине.

Шомшић је Мадараса побијао.

У беседама тима није било особито знаменитога.

У другој седници од 9. м. говораху: Тиса, Етвеш, Јокаи, Јовановић, Дошахиди, Толцаи.

Тиса сматра предмет с три тачке: са тачке независности, са тачке уставности земаљске и са тачке целисходности. У првом обзиру вели, да се држава независном називати може докле, док изван њених законодавства нико други законе и одлуке стварати не може, и док егзекутивну власт у њеним границама једино и искључиво њене власти извршује, што по предлогу већине није; он неможе себи независну државну помислити без своје војске, и сама Шведска и Норвешка свака своју војску имају; по предлогу већине уг. војска део је аустр. војске. Делегације би Угарску у нападајне аустријске ратове увукле. Царином, која се сад закључи, везана је Угарска и у будуће, нити би икад могли царинске линије по потреби подићи; и обзир посредни данака, државни монопола и повчаног састава била би исто тако у будуће везана. Државни дуг остаје по предлогу већине недељима целост под уједињеним рукавањем; и почем су државне облигације највише у рукама већине, то ће ово учинити, да ће стране силе заштићавати обстанак и целу Аустрију; оне ће у свом и својим грађана интереса на то ићи, да Угарска још на тешку свезу са Аустријом принуђена буде, и радоваће се, ако бар делови Стеванове круне с Аустријом се слију. Са уставне тачке повређена је уставност, кад комисија делегација решава о ономе, што сабору припада. Што се целисходности тиче, ту ако интереси буду противни, делегације их неизједначиће, ако пак не буду, могу се и два сабора споразумети, па вије, нуждан апарат, који уништава независност и крњи устав и уставност земље. Тиса свршује са елегијичним тоном и тужним речима: „Допуштам, вели, да ћемо, ако непопустиво од законите независности земље, још једно — према не дуго време — искушења и беда на нашу отачбину навући; допуштам, да ћемо, ако попустиво, отачбини за сад срећније дане прибавити — но ако пристајемо на предлог већине, ми ћемо данас живећи истина срећнији, мирнији и слободнији, него досад бити — али ми ћемо немогућим учинити, да законите Угарске буде.“

Бар. Етвеш има двоје пред очима и пита прво: јесу ли сходни досадашњи закони о заједничким одношењима, па налази да нису; друго, шта треба при новом уређењу ти ствари пред очима имати? Прво независност земље. Ово двоје иште, право, да о свему, што се земље тиче, сама земља решава, друго, да има утицај у заједничке ствари, где заједнички терете сноси. Задатак је, вели, двострук: осигурати независност и самосталност Угарске, без повреде моћног положаја монархије и моћни положај Аустрије осигурати, без повреде независности и самосталности земаљске. У том и лежи квадратура шестара, и то се може на пациру учинити само, кад се речима други значај да, него кон

обично имају. Тако бар. Етвеш скок прави, кад завршује, да је „утицај, сутицај то исто што и независност, самоопредељење, автономија, и да ће утицај, сутицај Угарске у делегацијама бити пресудан, дакле, као да Угарска не само да неће Аустрији подложна бити, по да ће њу превлађивати.“

Јокаи: Угарска има довољно снаге, да сама обстане; ми хоћемо, вели Јокаи, да живимо са свима суседима у пријатељству, нећемо да се у њихове унутрашње ствари мешамо; по предлогу већине чини се неправда Чесија, Пољацима и другим Славенима, којима се октроише начин обстанка виног у Аустрији, то ми нећемо; хоћемо с њима од времена на време да ступимо у ратну и трговачку свезу да подпомажемо ји у развиту уставном, да у случају нужде за њи се и боримо, али нећемо да се за сва времена вежемо.

У трећој седници од 10. марта говораху: Гици, Сабо, Губоди, Бездери, гр. Карољи, Трефор, гр. Вл. Радаи, Бартал, Иванка, Кауц.

Гици вели, да је главна ствар, да ли је прагматична санкција начинила нову државу, које је Угарска састављени део или не. Он особито одговара на то, што се вели, да је моћни положај Аустрије и за Угарску пуждан, и вели да моћни положај једино од измирења свију народа, а не од делегација зависи, али за онај моћни положај, који је Аустрија досад разумевала, и тражила т. ј. да се у све европске заплете сила меша, и да нападне ратове води, неће више снаге имати, јер њене финансије, материјална и умна снага, поверење и приврженост народа њени влади већој, тако су пољуљане, да би сваки корак с поразом свршио се. Он вели, да је у Немачкој, у Италији јединство моћуће, али у Аустрији не. Оп сумња, да ће уг. влада имати средства, која су нужди за благостање земље.

Бартал мисли, да прагматична санкција није створена, морала би се на очиглед опасности европски створити; Јокају одговара, да од опасности на истоку, где се осим „свете ствари ослобођења Хришћана“, такође и супарнички интереси велики сила прешлећу, Угарску неће моћи само своја снага сачувати; Аустрија из Немачке и Италије изгиснута није Угарској опасна, напротив има једне интересе с њоме.

У петој седници од 14. м. говораху: Ал. Николић, Сенткираљи, Варади, Л. Тот, Чики, Гал, Чанади.

Беседу првог саобштитељемо целу. Друге су незнатне, осим Сенткираљи, у којој има неколико значајни места, особито у погледу Пољске.

С. Кираљи вели: Неко је рекао да је за пас опасна тешка свеза са Аустријом. Узимом, да смо подпуну самостална земља, да је сад посљедњи Арпад изумро, и да би имали, да бирамо новог краља. Морали би се на околности осврнути. На истоку видимо, распада се турско царство; на северу огромно руско царство од 70 милиона, које никад није енергичније, него сада стремило отвореном мору, и кога путови к томе тако иду, да баш један преко Угарске јадранском мору води; на трећем месту око Угарске видимо на западу вел. Немачку од 50 милиона. Дакле народ од 16 милиона разнот језика, обкољен од два силна суседа, и направљен источном питању, које нас се особито тиче, какав подожја! Бои се да се неодиигра не један него више актова источног питања на пољанама Угарске. Сад, самостална Угарска као савезник једног маког моћног суседа, била би увек жртва, а кад се ови споразуму, пљачка њива. Тако се и Пољској догодило, и С. Кираљи пита, шта су јој помогли бечки уговори од год. 1815., шта симпатије Европе; шта сузе милиона, које су се поводом посљедњег смртног рошца реком пролиле? (Живо одобравање деснице.) Пољска је сарањена! (Бурна вика на левици: Није, није, председник звони.) Бог би дао да није, вели С. Кираљи, али не верујем да ће тај обамрли из гроба васкрснути. (Вика на левици: Ми верујемо.) Тако се са Шлезвиг-Холштајном збило. С. Кираљи држи, да би у заплету источног питања велика Немачка бранила Угарску, или је бар подпомагала у својој одбрани противу силнога северног суседа; исто тако верује, да би силни северни сусед Угарску противу нападаја велике Немачке бранио, али и то држи, да би то обоје у свом интересу чинили, и да би напоследку Угарска у помоћ жртвом независности своје платила. У тој опасности он налази једну државу поред Угарске, која није тако моћна, да је покори; држава подједнака — а то је Аустрија, којој исте опасности грозје. Једно друго немогу надјачати; супариштво би једном другом шкодили, дакле верује у искреност савеза. Ако ји има, који савају о повратку величине Угарске под Лудвигом великим. — то се он боји, да на точекајући Мађари могу у бедама провизорија тако пропасти да би се Лудовикова Угарска без Мађара основала, ако би се основала.

У шестој седници од 15. т. м. говораху: Хусар, старац Бернат, Л. Хорват, Рагани, министар Хорват, Нађ, А. Зичи, Сонтаг, Филип, Силади. Главна је беседа мин. Хорвата.

Мин. Хорват вели, да промените околности изискују промену уговора; да су се од прагматичне санкције околности променуле, не само што је други начин војевања и одбране сад, него и што је друга стра-

на добила устав; не хтећи према томе модалитете, у-
слове уговора променити, значило би сам уговор од-
казати, што ниједна страна за себе није властна. Но
Хорват и даље иде; он поставља начело, које Преко-
литавци, било централисте, било федералисте, могу за
себе употребити; он им је оружја дао против Угар-
ске, против самог елабората већине. Он вели, да У-
гарска прагматичну санкцију није само са уг. краљем
направила, него и са владом остали земаља аустриј-
ски, који је онда апсолутно владао, и интересе други
земаља заступао; ако је тако, онда сад, кад је цар а-
устријски дао оним другим земаљама устав, неће моћи
он ни као уг. краљ ни као аустријски цар закључити са
Угарском погодбу сам; други сабори, или рајхсрат,
шта било, могу искати, да и они своју реч на то рекну;
за њи дакле не може изравнање бити „fait accompli“
готов чин, који само да региструју, и по том свој ус-
тав ревидују; а почем ће оне земље тешко на деле-
гације пристати, не толико зато, што су равнбројне,
колико што нису парламентарне, што само реплике и
дулике мењају, па онда немогласају, то је онда би уг.
министорство правосуђа, елаборат већине сам морал-
но подкочао. Друго је, што је министар пребацио опе-
рату левице, да нема експедијенца, шта да буде, ако
два сабора не споразуму се — а питање је на то, шта
да буде, кад Деакове две делегације и при вотиаци-
ји на једнако остану? При квоти решава монарх — а
у редовним заједничким пословима? Или ће се употре-
бити аналогија, па да и ту апсолутични вршак пресу-
ђује? Где је онда не само независност, самосталност
и устав, него и сенка устава, уставности у стварима,
које ће можда већу половину трошка и терета, новца
и крви изнети!

У седмој седници од 16 марта говораху: Геду-
ли, Ач, Деак, Шомоши, Жернаи, П. Пап, Хунофалви,
Милутиновић, Бикаши, Д. Хорват, Видач, и Бесе.

Деакову беседу донећемо у обширнијем изводу
засебно. Видач је међу осталим казао: да операт ве-
ћине мандат за уг. сабор замењује мандатом за рајх-
срат. —

Напоследку о осмој седници од 16. марта завр-
ши се пенерална дебата. То је изненадно било; било
је 52 говорника уписано; наједанпут на позив пред-
седника одустане сви, који су одма у почетку онде
били, само је Влао неколико речи проговорио.

Ипак је Мадарас као предлагач предлога крајње
левице последњу реч задржао. Говорио је дуго. Ма-
дарас је велики говорник — по држању и кретању, по
тону, и пламену говора, по неумирљивој демократич-
кој тоњици и изливу патриотички чуства без сумње нај-
већи говорник на уг. сабору. Тиса има доктринарски
стил, енергичан тон; Гици има догматичан стил, па-
тетични тон; Мадарас има раскодични, самом народу
својствени стил — али тон, силу и ватру дикције, који
сву повреду разбаченост мисли у један тако рећи жр-
твенички пламен спаја. Он је дуго, до телесног изнемо-
гућа говорио. Прекидан је силним аплаузима крајње
левице, а левица га је симпатично слушала, и пратила.
При крају крајња левица у бурни „џејен“ и тапшање
пређе. Кад је он с трибине сишао се, сиђе и Деак,
(који донде, није тек онда ушао, као што „П. Л.“ каже,
него је у крајњој једној скамји седио) и при слазењу на
своје место десница га у одсек крајњој левици са бур-
ним „џејен“ поздравил. Призор ове завршне оцене, где
је коцка пала, судбина Угарске и Мађара решена, био
је импозантан.

На предлог Деака би закључено, да се сутра дан
— у суботу — гласање предузме.

У десетој седници од 17 марта, гласање је изпа-
ло овако: 257 за предлог већине; 117 против, 22 од-
сутна; између Србаља гласоваше за: Брановачки, Ми-
лутиниовић, Трибунац, Дитријевић; против: Манојло-
вић, Николић, Милетић; Чарнојевић Стратимировић,
Михајловић беше одсутни.

Тај исти дан предузме се и специјална дебата.
Бари у име левице изјави, да левица неће више де-
батовати, почем је у начелу пала; седење њено зна-
чиће, да противно гласа. Крајња левица удали се. Пре
свега, интерпеловао је г. Манојловић министре за о-
брану унутрашњи дела, да ли су наредили, или да ли
мисле наредити, да се и уг. граница позове, да своје
заступнике овамо у сабор пошаље? Гр. Андраши је о-
бећао, да ће на то у једној од идући седница одго-
ворити. Интерпелацију саму саопштићемо у идућем
броју, за сад примећујемо, да је иста особена лична.

Сад је В. Тот читао точку по точку предлога ве-
ћине, и то почем нико ни пазно ни слушао није, брзо
и тито, као оно, кад се на вечерњу јектеније чита, и са-
мо по гдекоји глас с десна на крају точке: „magadjon“
(нека остане) издаваше се као оно: господи помилуј,
тебје господи, амин!

Око среде је Влад неколико речи за „централни
парламенат“ рекао. На свршетку Милетић рекао ово:
Поштовани доме! Што сам приликом пресечене главне
дебате обширније разложити хтео, сад укратко изја-
вљујем: да ја држим, да је овај сабор ненадежан ре-
шавати о одношима, који се свију земаља уг. крупе
тичу, које земље ни на који начин нису заступљене.
На то С. Кирали, као обично, умеша се, и примети,
да су те земље саме криве, што нису заступљене јер

ду позване. Милетић одговори, да тр. краљевина није
позвана, и кад би била, неби била дужна, по основи-
ма закона 1848. г. овамо доћи, а да је овај сабор кон-
тумацирати неможе. Гр. Кеглевић пресече даљу рас-
пру тиме, што рече, да ове изјаве и противизјаве нису
са дневним редом у свези.

При коначном гласовању устане за предлог ве-
ћине само десна страна. За тим председник министар-
ства, гроф Андраши, стави на стол куће предлог о ус-
ковима и начину рекрутације, који се за уторак на
дневни ред стави.

Милетић примети, да је он пре 12 дана дао пред-
лог, који се на хрв. ствар односи, но који још ни раз-
леђен није; моли да се на дневни ред стави. На то
Деак своје мњење изјави, да је ствар заиста и важна
и предлаже, да јој се дневни ред одреди, кад буде
готов претрес предлога министарства о итном реку-
товању. Гици примети, да су акта о преговорима хрв.
уг. депутације само за диаријум штампана и подеље-
на, што није за расправу угодно, и предлаже, да се за
сабор особито штампану и раздаде. Председник рече,
да је учињено, и да ће се међутим разделити. Гр. Ан-
драши пристаје, да се после рекрутационог предмета
одма одма дневни ред за хрв. ствар одреди.

С тим буду деветодневне седнице о заједничким
ствари завршене.

ПРЕДЛОГ МИНИСТАРСТВА

за одлуку о новачењу.

1. Рекрути ће 6 година дана у војсци служити.
2. Све користи, и све терете и дужности, које се
установе за будућу обранбену војску, распростираће
се и на садање рекруте.

3. Рекрути се постављају жребањем по об-
штини ама из класа од год. 1846., 1845 и 1844.

4. Код рекрутовања узима се обзир на телесну
способност за ратну службу. По висини узимају се
59. палача за најмању меру.

5. Досад уобичајена ослобођења од војничке дуж-
ности из обзира на породичне одношаје, верозакон,
званични положај, јавну наставу, и посед задржавају
се и при садањој рекрутацији.

6. Допушта се, да онај, који је при жре-
бању измержу извукао по којој би у војнич-
ку службу узет био, место себе друго лице
стави, које по овом закључењу није више на жребање
обезано, и које је из Угарске или Ердеља.

7. Они број, који су од времена последње реку-
тације ослободили се чрез то, што су одкупну суму
положили, као и они, који се од 1. јан. ове год. до ро-
ка жребања својевољно асентирају, или који на други
начин асентирање буду — број ти има се одбити од
оног броја рекрута, који је поједина обштина ставити
има, при чему се примећува, да се контингент обштине
несме под именом досад уобичајене накнадне асента-
ције повисити.

8. Инаке рекрута, које је у земљи, пописаће, и
старатељски руководити јавна власт.

9. Репартиција (разделење) рекрута учиниће се
према броју пописани младића и из горње класе.

10. Асентирану рекрути уврстиће се само у уг-
гарске регименте. Сабор пак нема ништа противу то-
га, да од рекрута, који ће се сад ставити, засад изу-
зетно у друге техничне војена струке дата буду така
лица, која се образовањем својим за то способна по-
кажу.

11. Министарство земаљске обране оцумоћава
се, да све оне мере предузме, које су нужне, да се
ова одлука изведе.

12. Ова ће се одлука после круписања поднети Њ.
Величеству као законски чланак санкције ради, и у-
врстиће се у законе. Подписани: гр. Јул. Андраши;
бар. Ј. Етвеш, Мелхијор Лоњаји, гр. Ђ. Фестетић, гр.
И. Мико, Ст. Горове, бар. Бела Венкхаји, Балт. Хорват.

Предлог ће без сумње примљен бити. По овоме
предлогу пеће више једна обштина за другу војени
терет сносити, но свака ће обштина имати за себе свој
контингент према броју своји младића од речене 3.
класе. Моћи ће сваки за себе другог ставити, и то онда
ош има право то учинити, кад већ измержу извуче, по
којој би на ред асентације дошао. Исплаћени, и који
се издате, обштине се у корист урачунавају. Пред-
лог је добар, вама да је место 6 год. 3 највише 4 го-
дине службе, и регименте не треба да се зову мађар-
ске, но мађ. државе.

„Напредак“ (бр. 21.) замера нам, што смо рекли,
„да би проглашење Београда за слободно пристани-
ште боље одговарало интересима и више осигуравало
права Србије, него посудање србском војском.“

У последњем рату Прусије са Аустријом осво-
дочило се, да поред данашњег напредка војене ве-
штине и сигурнији градови него што је Београд, не-
дају никаква јамства за сачување земље од спољашњег
непријатеља. Ако ико, Србија треба да води рачуна о
тој истини, — Србија, којој и њен положај према спо-
љашњем непријатељу, и њена војена и финансијска
снага говоре: да су користи од посудања и чувања бе-
оградске тврдиње само уображене, а штета и несигур-

ност тако извесне, да их здравом разуму доказивати
не треба. Но ако је „Напредку“ за истином стало, он се
лако може уверити, да и влада у Београду, ма да је
узела на себе да чува тврдињу, осећа да у томе није
никакве користи за Србију; нека само „Напредак“ про-
учи разлоге кнеза Михаила за „папуштање или уки-
дање градова“ у Србији, изложене у познатој посла-
ници на в. везира (в. 23. број „Заставе“ од о. г.) —
нека те разлоге проучи „Напредак“, па да види своју
„дубару.“ Али он „незна“, да је икада Србији алтер-
натива стављана, да бира хоће ли, ради осигуравања
права својих, да и ли србска војска чува град београд-
ски, и ли да се Београд за слободно пристаниште про-
гласи. Нико нема право другоме штету правити, па и
Србија има да слободно учини избор између користи
и штете своје. Ако се, међутим, без питања Србије
„лошије“ не „боље“ служило интереси ма њеним:
онда ко је томе крив? Ако није влада која без народ-
не скупштине народну судбу решава, и „Напредак“
који за таку владу реч води: заиста нисмо ми, који
непрестајемо заступати право Србије на народну са-
моуправу.

Питање „Напредка“, „зашто неби Београд имао и
србску посаду и бити слободно пристаниште“: значи,
као што се из онога што смо напред казали види, ово:
зашто Београд, поред користи коју је доносио као сло-
бодно пристаниште, неби имао и посаду која ни од какве
користи није? Главно је, велимо ми, да нема т у р с к е и
друге туђинске посаде у Србији; а да Србија може би-
ти слободна и сретна и без сваке посаде у Београду,
то ће нам одобрити сваки зналац ствари.

Пешта, 20. марта. Имамо јавити, да је депута-
ција из шајкашког батаљона данас у обшитој аудијен-
цији од Њег Величества примљена. У њој су г. Павле
Сарајлић, предстојник обштине Чуружке, и Шикопар-
ија, изслужени наредник из Жабља. Била је у позна-
том предмету шајкашке ритске земље, која се шајкаш-
ким граничарима одузети, и за цомачке и друге насел-
бине (из Хајдучице, Милдорфа, ит.д.) употребити хте-
ла. Као што је познато, Њег. Величество јесенас ве-
ликој од г. Стратимировића предвођеној депутацији
и Шајкаша и Баннаћана благоизвољело је обрећи: да под
истим условима верни му граничари првенство имају.
Затим је сљедовала комисија у шајкашком батаљону,
којој је на челу генерал-бригадир био. Премда су об-
штине и ту изјасниле, да су вољне и у стању нуждан
насил правити, то је ипак, како, чијим поводом, и за-
што, то ћемо други пут на свет изнети, суд комисије,
као што дознајемо, изпао, и горе поднесен, да бата-
љонске обштине нису у стању, насил направити.

Реч је, да се само великој води, која је год. 1848.
Шајкаше од Мађара заштитила, има захвалити, да ји је
сад од немачке населбине причувала. Но опасност је
велика. Зато је друга депутација Њ. Вел. представила.

Она је Њег. Вел. предала кратку језгровиту мол-
беницу, у којој се помоћ против претеће опасности и
големи несреће Шајкаша иште, који би без ритске зе-
мље пропали, која је од памтивека у њовим рукама,
и коју су они потоцима крви своје облили. Њ. Вел. је
депутацију милостиво, лепо примило, и на говор г. Па-
вла Страјлића и завршне речи, да граничари тител.
батаљона без ритске земље обстати немогу, и да ће
без милости и помоћи царске пропасти, извољело је од-
говорити: Моја ће брига бити, да се молба моји верни
граничара испуни; ја ћу одма наредити, да се ствар
у интересу вашем реши. Кад је други депутат рекао:
да Њ. Вел. изволи сад, кад друге народе усрећава, и
на своје граничаре милостивим оком погледати, и њи
усрећити, примети Њ. Вел.: то и хоћу мојим верним
граничарима учинити. Патријарх је обећао, ствар под-
помоћи.

Надајмо се, да вољу Њег. Вел. молбу и потребу
и крваво заслужену награду граничара неће други ко
осујетити хтећи, осујетити смети.

Избори у Чешкој, Моравској, и Крањској свршени
су. Славени су само у Крањској победили, у земљи,
где је аристократија слабија. У Чешкој и Моравској
Славени су у сељачкој групи задобили. У варошким
групама већина је била немачка; тако је остала пре-
суда на групи велепоседника, и ова је по Славене у
обе земље несретно изпала. У Чешкој су са 30 немачки
велепоседници надјачали, у Моравској са 29. гласова.
У велепоседничкој групи фидејкомиској (великаша) до-
била је народна странка у Чешкој од 16. изабрани по-
ловину, но и ови су с обзиром на пораз у обичној ве-
лепоседничкој групи мандате положили. То би био
знак, да Чеси неће ни у свој земаљски сабор ући, но
да ће поље сасвим оставити Немцима, и са свим и за
бедем пасивног одпора повући се. Махинације, и интриге
од стране Немаца, претње од стране владе биле су
неописане. „Политика“ ји обширно доноси, за обшир-
нији извештај данас места немамо.

Као што „Позор“ јавља, Река је подложена Угар-
ској, и Че за кр. комисара наименован.

У Нов. Саду је изишла књижица са изборним за-
коном у слоб. кр. варошима, и предговором о важности
изборног права. Књижица је за све србске грађане врло
потребна и поучна. Цена јој је 15. новчића; чист при-

ход иде на цели друштва за радност у Новом Саду. Написао један члан истога друштва.

Као што дознајемо, г. Н. Михајловић опредељен је за вел. жупана Бачког. Наименовање вел. жупана очекује се сваки дан.

Славенске земље.

СРБИЈА. „Србске Новине“ од 14. марта допосе следећу прокламацију:

„МОМЕ ЉУБАЗНОМ НАРОДУ!

„У престолној беседи на велико-госпођинској народној скупштини од године 1864. напоменуо сам тешко положење, које нам стварају градови у Србији с турском посадом, и изјавио сам надање, да ће доћи време, кад ће се и та тешкоћа с наше земље уклонити.

Од тог доба непрекидно је Моје старање управљено било на то, да се од овог тешког положења ослободимо, и напоследку се у тој цели обратио Блистателној Порти писмом од 17. окт. прошле године, разложивши јој узроке и побуђења за оправдање наше жеље, да се градови у Србији напусте или поруше. Неоспорним доказима, које сам навео, наша се Блистателна Порта убеђена о користима, које произлазе из испуњења наше жеље, и под 3. марта тек. год. добио сам одговор од великог везира, да је Његово Величество Султан благовољно решио, да Ми се повери заповедништво над градовима у Србији и да се гарнизони турски замену србском војском, под јединим условом, да се на заданим градовима вије поред србске и царске заставе.

Ја сматрам за дужност, да за овако знатну добит наше земље лично изјавим Њег. Вел. Султану благодарност Моју и Мог народа.

Решивши се дакле предузети тога ради на кратко време пут у Цариград, обзнањујем то овим Мом љубезном народу.

У исто време наређујем, да за Мог одсуства Мој миплстарски совет може у случају потребе књажевску власт извршавати, по датим му од мене унутштвима.

Препоручујем Мој љубазни народ и овом пртљиком божијој милости и заштити.

Сбогом! До скорог виђења!

У Београду, 17. марта 1867.

М. М. Обреновић III. с. р.“

Даље саопштавају исте новине писмо великог везира кнезу Михаилу:

„Цариград 19. фебруара 1867.

Ваша Светлост!

Висока порта примила је и поднела Његовому царском Величеству Султану писмо, које је Ваша Светлост изводела писати великом везиру у смотрењу царски градова у Србији.

Пре свега срећан сам што могу јавити Вашој Светлости, да је Њег. цар. Вел. са великим задовољством саслушао Ваша уверавања одности према Њему. Царска влада служи се овом приликом да каже у исто време Вашој Прејасној Светлости, да се дојаност и верност народа србског од њене стране свагда јако ценила, и ценеће се увек, а његова нова о томе уверавања тим су је више обрадовала, што су изражена кнезом, кој су јој отлине каквоће добро познате.

По овим чувствима В. Порта није наравно могла мислити да народ у Србији сматра пребивање мусулмански посада у царским градовима као неку вечиту претњу спокојству кнежевине; на ту претњу царска влада није никада ни мислила; а што је једанпут београдски град променио своју природу, није ми нужно да напомињем Прејасној Светлости Вашој жалосне околности, које су то проузроковале.

Но било како му драго, почем се Ваша Светлост, а преко Вас и народ србски, позвао на брижљивост Његовог Царског Величества, те Му изјавите своје сумње и зеље, узвишени Суверен Србије није се уздржао овластити Своје министре да уде-се таково решење, које би одговарало и Његовим чувствима благовољена и непоречним правима Његовог престола.

Ваша Прејасна Светлост јамачно ће признати да је сваком том брижљивошћу и опет довољно посведочено колико се Њег. царско Вел. морало јако и подпуно поуздати у све оно што је Ваша Светлост изложила В. Порти о овом важном питању, а тако исто и у залогу који ћете дати да поштујете права, која су постављена и трактатима призната, и да непоколебљиво желите да будућа добра спошења кнежевине са суверенским двором буду сачувана од сваке повреде.

Вашој је Светлости позната велика важност, коју наши сувародници приписују горореченим градовима, а познати су Вам такође и многобројни политички спомени, који су с њима скопчани; окром свега тога има једно призрење, које се никакво не даје миновати, и то је: земљопосни положај исти градова. Није ми нужно примећанати Вашој Светлости да су они по свом положају као неке пирамиде, којим су царству означене крајње границе. У том погледу и у многи други стало је једнако до њивага одржања и В. Порти и кнежевине, којој је безбедност основана на великом начелу целости царевине.

Царска влада дакле не мотавни усвојити ипотезу да се ови градови срине или отуђе, а да се тим и не решити жертовати тако важне и животне интересе, морала је тражити другачије решење, којим би се и гороречене неагоде одклониле, и у време на ново и јасно се засведочило поверење према народу и кнезу србском. За то министарски савет, пођен том мишљу и одушевљен искреном жељом да реши питање начином, којим да се сви легитимни интереси могу задовољити, понтио је поднети Његовом ц. Вел. резултат свог договарања, а тај се састоји из ове три системе:

1. Да се преда Вашој Прејасној Светлости и поведителство градова, у којима би остале мусулманске посаде. 2. Да мешовите посаде састављене у једнаком броју од Мусулмана и Србаља буду врховној команди Ваше Светлости подвргнуте. 3. Да се чување градова повери лицу Прејасне Светлости Ваше, те да се сасвим изведу из исти мусулманске посаде, па замену србским војницима, с јединим тим условом: да се царска застава и у напредак вије на њиним зидинама поред србске.

Ова три начина решења по нашем мишљењу једино су практична, једино сходна цели, која хоће да се постигне.

И доста Ваша Прејасна Светлост, као што и сами кажете, поступком својим смерала је на то само, да се свако неспокојство и свако зазирање уклони од духа србскога народа. Може ли В. Порта материјалније и позитивније доказати своје поверење, него што га доказује кад предаје Вашој Прејасној Светлости врховну команду над градовима и посадама мусулманским? Међутим Њег. ц. Вел. благовољило је то још јасније доказати, предпоставивши трећу систему. И тако мој узвишени Господар наложио ми је да Вам саопштим ово срећно решење, у ком ће Ваша Пр. Светлост и народ србски наћи, о том смо у-

верени, скупопону залогу и за високо благовољење Његовог ц. Величества, и за поуздање у нашу верност; па ћете умети да одржите и остварите уверења, која стоје у писму, на које ми је част одговорити.

Будућа је ваша Прејасна Светлост изјавила да имате у намери доћи за неко време у Цариград, то ће царска влада почети да с Вама, чим будете овамо приспели, споразуме о по-добробитима овога наређења.

Нек Ваша Светлост изволи примити уверење мога превисоког уважавања. Алија.“

Кнез је 18. т. м. у 9 сах. преподне одпутовао у Цариград.

Новије.

„Северна Пошта“, као што из Петрограда телеграфују, сматра да је неоснован глас, који је из Цариграда пуштен о разликама између Француске и Русије, што се тиче предаје заједничке посланице сила на султана, у питању Кандије.

У седници инглеске скупштине лордова од 16. т. м., лорд Дерби, говорећи о одношајима Инглеске спрам Турске, наспрам сила које саветују порту да остави Кандију Грцима, рекао је и следеће о Србији:

„Ако се страна застав на београдској тврдињи вије, то долази отуд, што Србија није дигла глас противу те заставе, него једино противу турских гарнизона. Докле Турска за држава тврдињу, са којом је она горда, повлачи се турска посада из исте, и на њено место долази србска посада. Кнез србски отишао је у Цариград, да би утврдио услове за одржање досадашњих одношаја Србије спрам Турске, и један од главних услова јест, да застава суверене силе заједно са србском вије се на тврдињи. Тиме се чини за доста вољи, сигурности и сили Турске.“

— По једном телеграму из Берлина од 19. т. м., либерална странка скупштине закључила је, питати владу: јесу ли основане вести о холандско-француским преговорима за уступку Луксембурга, и је ли влада у стању јавити скупштини, да је она у слози са немачким савезницима решила се, да осигура сједињење Луксембурга са осталом Немачком, и нарочито пруско право на посаду луксембуршке тврдиње.

— У савезничкој северној немачкој скупштини, као што из Берлина телеграфују, постављено је 20. о. м. влади питање о Луксембургу. Бизмарк је одговорио међу осталим: „Прусија не сматра да је погодба између Француске и Холандије већ учињена. Званично је питања Холандија, како би Прусија сматрала уступку Луксембурга. Прусија је изјавила, да мора оставити одговорност краљу од Холандије. Даља саопштења спречена су самом ствари. Савезничке владе надају се да ће моћи на мирном путу сачувати немачка права и добре оношаје са страним државама.

— Из Париза телеграфују да је светски излог 1 апр. (20. о. м.) у 2 сах. по подне отворен.

У Будиму су: Бајст, Голуховски, капц. Кушевић. Саветују се о хрв. ствари; миплстарство ће спредлогом у том пред сабор изаћи, но још није готово; зато је данашњу (21. марта) седницу председник закључио с опоменом на посланике, да ће ово дана врло важне ствари на дневни ред доћи. Предлог о војни примљен је дапас.

ПРИПОСЛАНО.

(Свршетак.)

У одбору певачкога друштва имамо само шест од млађи а осам од старији грађана. Дакле и то је лаж, да је већина у одбору певачкога друштва омладинска. „Фуррерија“ се у том састојала, што се омладина пре избора одбора за певачко друштво изрекла и на то ишла, да оне две особе, које смо горе споменули и које су од омладине одпаде, у одбор певачкога друштва ни под који начин не уђу. — Што се облажења црквене власти тиче, то опет није омладина учинила, већ се то у седници певачког друштва већином гласова закључило; а остављало онеме свету, који то разуме, да пресуди, да ли се правила једног друштва од црквене власти и општине, или од политичне власти потврдити имају, и дали се тиме, што се друштвена правила политичној власти на потврђење поднела, црквена власт и општина обипла и самоуправа црквена подкопала?

Певачко је друштво већ остварено и сви његови чланови су у најлепшој слози и у најбољем споразумљењу, вап, може бити. дописника самог, који као да силом хоће да је ствар покварена.

Балове — али не баш и балове, него само игранке ових месојеђа, које дописник као трећи рад омладински спомиње, давао је „привремени одбор за вршачко српско црквено певачко друштво.“ Дакле опет није истина, да је те игранке омладина давала. А зашто је одбор певачкога друштва две игранке у корист певачкоме друштву дао, узрок је тај, што је од омладине добио одговора, да се беседа ових месојеђа дати неможе, јер је досадашњи добровољни хороуправитељ омладински Лаза Радак болешљив и у жалости, и што другога немамо — друштвени хороуправитељ долази нам тек идуће седмице, који би нас за беседу приправити могао и што се још ове године чисте игранке искључити немогу, јер још нисмо у стању дру-

гим чим н. пр. беседамаз игранке у свако у свако доба заменути, па ће овај или онај приватан човек за приватну цел игранке давати; добро би дакле било, да одбор певачкога друштва две игранке — али никакво развратне балове — приреди и тиме за обшту цел певачког друштва који новчић привреди, као што је и учинио, и 142 ф. пр. привредио.

Што се најпосле „ситниша“ тиче, ипак није истина да је омладина бупала осећање за игранке препоручивала, није истина, да је на уписивање са стотину богова позивала, овај или онај српски лист анатемисала, овоме и опоме парницу искључења набацала, овога или онога Србина за издајцу прогласила.

Први и други „ситниш“ је чиста гона неистина, о трећем „ситнишу“ је ово у ствари: вршачка је омладина у једној од својих седница изрекла и у своје одлуке ставила, да ће српске листове, чијих правац одобрава, подпомагати и предплату за исте купити. Ту је један члан на питање, како се има то разумети: „чији правац одобрава“ за одговор добио: н. пр. „Застави“, „Матици“ итд., правац омладина одобрава, а „Напредку“ итд. правац омладина не одобрава.

После уједињења васколике српске омладине није се никоме парница искључења набацала, нити се који Србин за издајцу прогласио, него је ово у ствари: у оној истој седници омладинској повела се реч, требали дописника „Напредковог“ под С. Н. М. из омладине искључити, и то искључење јавности предати, на то се одговорило, да је исти Н. М. још онда, кад је због подкрађе затвора допао по себи од омладине одпао, и да није нужно ово сада јавнооти предати.

За издајцу са искључењем из омладине проглашен је само др. Ђ. М., али и то не после уједињења васколике омладине, него још 1865. год. приликом избора нашег посланика за уг. сабор.

Завршујући ове наше речи, напоменућемо још, да је дописник С. заборавио на последњи рад наш, што смо се као одсек целокупне омладине удружили у скуп под именом „Вршачка омладина.“

Из седнице „Вршачке омладине“ од 24 фебруара 1867. год. држане. *)

*) Према уредништву за припослако, ни стварно ни формално не одговара, ипак је радо лист свој сачувати од израза, који нису према достојанству јавног листа, какви преврћени израза и у овом припосланом има. Зато умољавамо, да се било у анонимним или подписаним дописима или „припосланима“ избегавају таки изражаји. У.)

У прошлом броју у чланку о жељезници треба да стоји, да је Трефор 1,600,000 а не 160,000 ф.р. за уступку Алфелске пруге искао.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

К. и д. Пешта 20 марта. Житна пажца. Тишина је јако обузела мах; од спекуланта нико шеницу некупује, ово кишовито време има много уплива, имаоци нуде на продају, и тако је и данас шеница са 10—15 нов. јефтинија.

Кукуруз пак је на цени; јучер је 5000 вагона панчевачког који је овде у магаци лежао по ф. 3.47½ продат, прва роба стоји ф. 3.50. Проче врсте сасвим су занемарене.

ЦЕНОВНИК ПЕШТАНСКЕ БЕРЗЕ.

	Ш	Пожувац
Шеница баматска	86—87	ф. 6.30—6.60
„ „	88—89	ф. 6.75—6.65
„ потиска	86—87	ф. 6.30—6.70
„ „	88—89	ф. 6.80—7.00
„ пештанска	85—86	ф. 6.25—6.45
„ „	87—88	ф. 6.70—6.85
Наполица	80—81	ф. 4.60—4.80
Раж	77—78	ф. 4.50—4.60
Јечам пиварски	69—70	ф. 3.45—3.60
„ за храну	65—68	ф. 3.00—3.05
Зоб	44—46	ф. 1.80—1.85
Кукуруз банат. стр.	—	ф. 3.55—3.60
„ нов	—	ф. 3.50—3.55
Проја	—	ф. 3.30—3.50
Репшпа кол.	—	ф. 5.50—5.75
„ банат	—	ф. —
Пасуљ	—	ф. 5.75—6.00

КУРС ПАПИРА И ЗВЕЧЕЊЕГ НОВЦА.

Акције	плаћено	вреду данас.
Комерцијална (трговачка) банка	500	— 825 840
Пештанске штедионице	63	— 1230 1250
Будимске	—	— 465 470
Старобудимске	40	— 70 77
Крунаши	—	— 17.30 17.40
Дукати	—	— 6.09 —
Наполеони	—	— 10.34 10.35
Енгл. суверени	—	— 12.87 12.92
Аустријско сребро	—	— 126.60 126.75
„ купони	—	— 125.75 126.25
Талири	—	— 1.90 1.90½

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	—	— 730 —
5% металик	—	— 58.70
Звајам народни	—	— 69.80
Лондон	—	— 129. —
Дукати	—	— 6.09

Стање воде 10° 6“ над 0, расти.

ОБЈАВА.

Под бр. 1165. обнародована дражба III. IV. у Книжиди и целог закупа бамахицког регалии прва услед закључења од 16. марта т. г. обустављена је, које се до обштег знања ставља. Из седнице магистрата кр. пр. дистрикта — — — — — дана 16 марта 1867. у Вел. Книжиди држане.

У одсуству дистрик. начелника
Фр. Штробл.